

Ko e ulufia 'e he Tīpiī (TB)

Tuberculosis (TB) Infection

Tongan

Ko e hā 'a e ulufia 'e he tīpiī (TB)?

Ko e tīpiī (TB) ko ha ulufia ia na'e fakatupu 'e he ngaahi siemu TB. 'Oku mafola 'a e TB 'i he 'eá.

'Oku malava pē ke 'i ai ha ngaahi siemu TB 'i ho sinó pea 'ikai ongo'i puke. 'Oku 'iloa 'eni ko e ulufia 'e he TB, TB fakapulí, pe TB 'oku mohe'. He 'ikai lava ke ke fakamafola 'a e TB 'oku mohé ki he kakai kehé.

Kapau 'oku ke ma'u 'a e ulufia 'e he TB, 'oku totonu ke ke tala ki ha fa'ahinga toketā pē 'oku ke sio ki ai. Te nau tauhi 'o 'ikai fakahāhāholo 'a e fakamatala ko 'eni'. 'Oku 'ikai fiema'u ia ke ke tala ki ha toe taha kehe.

'Oku kehe 'a e ulufia 'e he TB mei he mahaki TB (health.nsw.gov.au/Infectious/tuberculosis/Pages/tuberculosis-factsheets-languages.aspx). 'Oku hoko 'a e mahaki TB 'i he taimi 'oku 'ā hake pe tupulaki ai 'a e ngaahi siemu TB pea 'ai ke ke puke. Kapau 'e hoko 'eni pea 'oku 'i ho ma'ama'á 'a e mahaki TB, 'e lava ke mafola 'a e siemú ki he kakai kehé. 'E ala kau 'i he ngaahi faka'ilonga 'o e mahaki TB 'a e tale, mofi, pupuha 'i he po'ulí mo e mole vave 'a e mamafa.

'E founga fēfē ha'aku 'ilo'i 'oku ou ma'u 'a e ulufia 'e he TB?

Ke 'ilo'i pe 'oku ke ma'u 'a e ulufia 'e he TB, 'e ala kole atu 'e ho'o toketaá pe neesí ke sivi'i koe. 'Oku 'i ai ha fa'ahinga sivi 'e ua te nau ala kole ha:

- sivi toto TB ('oku toe ui foki ko ha QuantiFERON Gold pe IGRA), pe
- sivi kili tuberculin ('oku toe ui foki ko ha sivi TST pe Mantoux). Ko ha kí'i huhu si'isi'i 'eni ki he kili 'i he kongá ki mu'a 'o e umá.

Te u ma'u nai 'a e mahaki TB?

'E feinga ho sisitemi malu'í ke tau'i 'a e ngaahi siemu TB. 'E ala ta'ofi ai koe 'e he me'a ni mei hono fakatupulekina 'o e mahaki TB.

'E fakatupulekina 'a e mahaki TB 'e he toko 1 'i he kakai 'e toko 10 'oku nau ma'u 'a e ulufia 'e he TB. 'E ala hoko 'eni 'i ha ngaahi māhina si'i, ka 'e lava pē ke laui ta'u mei hono fuofua ulufia koe 'e he ngaahi siemu TB.

'Oku ke 'i ha tu'unga fakatu'utāmakiange 'i ho ulufia 'e he TB 'o fakatupulekina ki he mahaki TB kapau 'oku ke:

- kei fu'u si'i (si'i hifo he ta'u 5) pe laka hake he ta'u 65.
- ma'u ha mahaki 'oku ne fakavaivai'i ho ngaahi me'a malu'í hangē ko e suká.
- ngāue'aki ha faito'o 'oku ne fakavaivai'i ho malu'í.
- foua ha vaha'ataimi 'o e loto mafasiá pe hoha'á he 'e lava 'e he me'a ni 'o fakavaivai'i ho'o malú.

Kapau 'oku ke hoha'a, 'oku totonu ke ke alea'i mo ho'o toketaa 'a ho'o fakatu'utamaki ki hono fakatupulekina 'o e mahaki TB.

'E ala fokotu'u atu 'e ho'o toketaa ha antibiotics makehe ke ta'ofi 'a e mahaki TB, pe ko hono vakai'i ma'u pe hono sivi faka'ata 'o e fatafata (health.nsw.gov.au/tb-cxr-monitoring) ke tokoni 'i hono kumi tokamu'a ha fa'ahinga faka'ilonga 'o e mahaki TB.

Fakamatala lahiange

Ke ma'u ha fakamatala lahiange ki he TB, 'alu ki he health.nsw.gov.au/tb

Ke ma'u ha tokoni ta'etotongi 'i ho'o lea fakafonua, telefoni ki he Ngāue Liliu-lea mo Fakatonulea (TIS) 'i he 13 14 50.